

Til retsudvalget.

Vi har fulgt ordførernes fremlæggelse af det nye lovforslag om forældreansvar i folketinget d. 20. februar 2007.

Vi vil gerne gøre opmærksom på de problemer, som vi finder at det ville være rimeligt at vurdere i forbindelse med den videre behandling af lovforslaget. Vi er helt klar over, at det vigtigste i forbindelse med lovforslaget er, hvorledes det udmøntes i praksis. Derfor anmodes udvalget om at overveje, om lovforslaget og bemærkningerne i tilstrækkelig grad tager hensyn til barnets perspektiv.

Overordnet må det igen påpeges, at det virker som om lovforslagets fokus ikke er barnets bedste, men hovedsageligt samværsforældrenes rettigheder. Helt fra starten går det galt, idet barnets bedste i alle situationer sættes lig barnets ret til 2 forældre, og helst lige meget. Det ligger implicit heri, at lovforslaget forudsætter at barnets bedste er delt forældremyndighed.

Der er ingen saglig begrundelse for at antage, at dette udgangspunkt altid er korrekt. Herved undlader lovforslaget at forholde sig til de situationer, hvor det IKKE er barnets bedste at have kontakt til begge de biologiske forældre. Desuden er der i forslaget en gennemgående tendens til at ville ligestille forældre uanset det enkelte barns situation. I dagens Danmark er de fleste forældre i et samliv ikke ligestillet med hensyn til omsorg for børnene. Derfor skal dette heller ikke være princippet i lovgivningen for området.

Lovforslaget er flere steder i direkte modstrid med både barnets bedste og lovforslaget selv. Udvalget anmodes derfor om at gennemse lovforslaget i denne kontekst og revidere de relevante paragraffer og bemærkninger.

§7. Der anmodes om, at født fælles forældremyndighed kun bliver muligt, når der foreligger fælles folkeregisteradresse ved barnets fødsel.

I lovforslagets §7 stk. 3 slås det fast, at moderen har forældremyndigheden alene, hvis forældrene ikke har haft fælles folkeregisteradresse inden for de seneste 10 mdr. før barnets fødsel.

I bemærkningerne til lovforslaget åbnes der ikke desto mindre mulighed for, at faderen, helt uforståeligt, kan anlægge forældremyndighedssag, hvis han mener at have dannet par med moderen i den pågældende periode. Der er ikke angivet, hvilke beviser faderen skal have i sådan en sag. Desuden er det i strid med enhver retfærdighed, at en far der ikke har boet sammen med mor og barn kan få fælles forældremyndighed, og dermed have indflydelse på alle væsentlig beslutninger om barnet.

Der er i følge lovforslaget født fælles forældremyndighed, hvis der har været fælles folkeregisteradresse indtil 10 mdr. før barnets fødsel. Der kan således være situationer, hvor samlivet er ophørt med begrundelse i uenighed om en opstået graviditet. Mor skal her dele forældremyndighed med en far, som måske oven i købet har forsøgt at presse hende til en provokeret abort. Det er helt uretfærdigt og skal ikke være muligt.

Der er ingen begrænsninger for hvor mange gange en far til et barn født uden for samliv kan få en retlig behandling af forældremyndighedsspørgsmålet, og denne bestemmelse vil medføre et helt urimeligt pres på moderen, som i værste fald kan vare år. Det undergraver alvorligt den enlige mors retsstilling, og det kan ikke retfærdiggøres i lovforslaget overordnede princip om delt forældremyndighed.

Da det samtidig fremgår af bemærkningerne til §14, at det ikke er mængden af samvær, men den regelmæssige kontakt, der er afgørende for etablering af fælles forældremyndighed, er det blot et spørgsmål om tid, før far får ret i en sag om fælles forældremyndighed. Det er forkert og skal ikke kunne ske.

Statsforvaltningerne vil efter anmodning fastsætte samvær blot faderskabet er anerkendt, hvorfor eneforældremyndighed de ovennævnte situationer ikke vil komme i konflikt med barnets ret til 2 forældre.

Når der ikke har været et samliv ved fødslen, er muligheden for fælles forældremyndighed således kun begrundet i faderens rettigheder og ikke i barnets bedste. Fælles forældremyndighed skal derfor forudsætte fælles folkeregisteradresse ved barnets fødsel eller en frivillig aftale herom.

Ministeren anerkender da også, at netop disse situationer ofte er eller bliver konfliktfyldte; jf. 3.6.2, og at det i disse situationer ikke vil være hensigtsmæssigt at gennemtvinge fælles forældremyndighed. Det skal derfor som minimum sikres gennem udmøntning af loven, at der i disse tilfælde ikke indføres fælles forældremyndighed.

Hvis lovforslaget og bemærkningerne hertil fastholdes som de er, anmodes udvalget om at overveje en lempelse af reglerne om oplysningspligten for mødre til børn født uden for samliv. Alternativ anmodes udvalget om at overveje de nugældende regler for muligheden for at faren kan anlægge faderskabssag uden bevis for fælles bopælsadresse ved fødselstidspunktet.

§ 14. Retsudvalget anmodes om at overveje, hvorvidt denne paragraf sammen med bemærkningerne til lovforslaget udgør en indskrænkning af parternes klagemulighed samt om kravet om samarbejde forældrene imellem tager hensyn til barnets bedste. Der anmodes om, at bemærkningerne formuleres anderledes.

Samværschikane foreslås ændret til samarbejdschikane.

Der foreslås kriterier for vurdering af, hvorvidt udtrykt vilje til samarbejde i forbindelse med en retlig behandling af sagen efterleves efterfølgende, samt indførelse af sanktioner, hvis dette ikke er tilfældet.

Bemærkningernes ordlyd bygger på en stærk myte om bopælsforældres chikane af barnets kontakt til samværsforældre, selv om Socialforskningsinstituttet i 2004 dokumenterede, at det stort set ikke forekommer. Det fremgik, at hvis barnet ikke har kontakt til den anden forælder er dette velbegrundet i hensynet til barnets bedste, eller skyldes den anden forælders manglende vilje til kontakt.

Det kan ikke være meningen, at lovgivningen skal baseres på myter, når der foreligger dokumentation for, at de ikke er korrekte. Det medfører i dette tilfælde at konsekvenserne af forseelsen ved manglende samarbejde er lige så voldsom som ved vold, grænseoverskridende adfærd og forældres misbrug, selv om kriterierne herfor er meget subjektive og kan tilpasses efter de politiske strømninger. Det er åbenlyst forkert. Bemærkningernes trusler om tab af rettigheder, hvis man ikke lever op til den til enhver tid gældende politisk korrekte opfattelse af samarbejde vil derfor ikke være barnets bedste.

Det fremgår tydeligt af bemærkningerne til § 14, at forældremyndigheden skal overføres, hvis det skønnes, at den anden forælder vil være bedre til at sikre barnets kontakt til begge forældre. Det turde være åbenlyst, at såfremt den ene forælder klager over en samværsafgørelse eller anmoder om indskrænkning eller suspendering af samvær begrundet i hensynet til barnet, vil den anden forælder automatisk kunne påberåbe sig, at dette ikke er at sikre kontakten til barnet. Skal dette lægges til grund for overførsel af forældremyndigheden, kan man reelt ikke længere klage over en

samværsaftgørelse. Dermed er klageadgangen væsentligt indskrænket, og retsstillingen er usikker. Selv om en klage eller anmodning ikke fører til ændring af samværsresolutionen, skal tvivlen i alle tilfælde komme barnet til gode. Forældre har pligt at beskytte barnet.

Man har således formuleret krav til samarbejde fra bopælsforælders side, uden at man i bemærkningerne har åbnet mulighed for en anerkendelse af, at når samvær ikke er det bedste for barnet, så kommer beskyttelsespligten i konflikt med kravet om samarbejde. Samværschikane har en fremtrædende plads i bemærkningerne, hvorimod samværsforælders chikane af samarbejdet er totalt fraværende.

Diverse undersøgelser har vist, at Statsforvaltningerne ikke i øjeblikket har til hensigt at lytte til en bopælsforælders bekymring i forbindelse med samvær selv om denne ofte er velbegrundet. Socialforskningsinstituttet har dokumenteret, at Statsamtene (nu Statsforvaltningerne) har modvilje mod at undersøge en sag til bunds. Det må være åbenlyst, at det er barnets bedste, at enhver indsigelse mod samvær undersøges uden fordomme om, at bopælsforælderen blot er ude på at chikanere. Chikane fra samværsforælders side bør også have betydning ved en sådan undersøgelse.

Det kan og skal ikke være lovforslagets intention at bringe beskyttelsespligten i konflikt med en subjektiv opfattelse af vilje og evne til samarbejde. Hensynet til barnet må altid være det vigtigste. Bemærkningerne skal derfor formuleres anderledes.

Ordlyden samværschikane foreslås erstattet af samarbejdschikane, for at ligestille forældrene i forbindelse med behandling af en sag.

Det er tankevækkende, at der i forbindelse med en retlig behandling af sagen skal lægges vægt på, hvem der udtrykker vilje til at samarbejde, når der ikke samtidig gives muligheder for vurdering af efterlevelse heraf og anvendelse af sanktioner, hvis det mundtligt udtrykte tilsagn ikke holder i virkeligheden. Der kan anmodes om en ny retlig behandling af sagen, men økonomisk og socialt dårligt stillede forældre fratages denne mulighed.

§ 15 stk. 3. Udvalget anmodes om at vurdere, hvorvidt det skal være muligt for en forælder, der har forvoldt den anden død at få forældremyndigheden over fælles børn, uanset forældremyndighedsstatus før den kriminelle handling.

Det fremgår af lovforslaget, at en forælder bevarer sin fortrinsstilling til forældremyndighed, selv om denne har forvoldt den anden forælders død. I lyset af de sager, der fra tid til anden fylder avisernes forsider om oftest fædres drab på mødre, der ikke har villet fortsætte et samliv, synes denne del af paragraffen fuldstændig utidssvarende. Det skal i den forbindelse påpeges, at den forælder, der har forvoldt den andens død må forventes at tilbringe mange år i fængsel, hvorfor det ikke er muligt at leve op til et udvidet forældreansvar, som lovforslaget ellers lægger op til. Det skal i disse situationer ikke være muligt at få forældremyndigheden, medmindre der er tungtvejende grunde hertil.

§ 15 –16. Foreligger der eneforældremyndighed som følge af dom eller efter loven, anmodes udvalget om at lade fortrinsstillingen for den anden forælder bortfalde.

Lovforslagets princip er at sikre, at fælles forældremyndighed altid er udgangspunktet, og at der skal foreligge tungtvejende grunde til at ophæve denne. Hvis dette fastholdes, er der meget begrænsede muligheder for at dømme til eneforældremyndighed. Det følger derfor heraf, at fortrinsstillingen for den anden forælder i forbindelse med en eneforældremyndighedsindehavers død skal bortfalde. I fremtiden er der netop tungtvejende grunde til eneforældremyndighed, hvorfor

det må være evident, at den anden forælder ikke nødvendigvis er den bedst egnede til at sikre barnets bedste.

Ovennævnte gælder også, hvis der er eneforældremyndighed efter loven, fordi der ikke har været et samliv forud for barnets fødsel. I begge situationer skal andre nærtstående kunne indgå på lige vilkår i vurderingen af, hvem der skal have forældremyndigheden efter et dødsfald. Barnet bør høres ved overdragelse af forældremyndighed.

§ 15-16. Hvis der etableres fælles forældremyndighed ved dom mod den ene forælders ønske, anmodes udvalget om at diskutere, hvorvidt fortrinsstillingen skal opretholdes, ligesom udvalget anmodes om at sikre, at et børnetestamente tillægges stor vægt i vurdering af den fremtidige forældremyndighed.

Det følger af lovforslaget, at fælles forældremyndighed alligevel kan etableres, selv om der ikke foreligger bevis for fælles folkeregisteradresse jf. bemærkningerne til lovforslaget §7.

Man kan ligeledes etablere fælles forældremyndighed i konfliktfyldte forhold. Mange vil i fremtiden ikke have mulighed for at få eneforældremyndighed på trods af meget store konflikter, da bemærkningerne til lovforslaget specificerer, at det ikke er nødvendigt for forældre at være enige om barnets forhold, men at det centrale er evnen til at sikre, at konflikten ikke går ud over børnene. Derfor kan der i fremtiden forventes langt flere situationer, hvor børn og bopælsforældre må udholde konflikter og samarbejdschikane i årevis, fordi man mødes med lovforslaget trusler om bortfald af rettigheder, hvis man som bopælsforælder af hensyn til barnet ikke lever op til den til enhver tid gældende opfattelse af samarbejde jf. bemærkningerne til §14.

I ovennævnte situationer må et børnetestamente derfor tillægges stor vægt, ligesom barnet bør høres i forbindelse med overdragelse af forældremyndigheden ved dødsfald.

§ 19. Der anmodes om, at udvalget lader det fremgå af bemærkningerne, at der ikke umiddelbart etableres alenesamvær med spædbørn.

Statsforvaltningen vil i alle tilfælde af anerkendelse af faderskabet fastsætte samvær, så der etableres kontakt med faren, selv om det strider mod lovforslaget ordlyd om at bevare kontakten til begge forældre. Mulighederne herfor styrkes med det nye lovforslag, idet der også gives mulighed for samvær med spædbørn, selv om der i disse situationer ikke er et etableret fællesskab om barnet. Som følge af en samværsresolution, som kun faren har ret til at søge om, skal moren således udlevere barnet til en far, som hun ikke har været samboende med ved barnets fødsel, og som dermed er en fremmed for barnet.

Det kan ikke være rimeligt, at der kan udøves uovervåget samvær med et barn i denne situation. Der må gennem Statsforvaltningen etableres overvåget samvær indtil det kan vurderes, om faren kan yde omsorg til barnet. Det er i den forbindelse uhyre vigtigt, at overvågeren har de rette børnesagkyndige kvalifikationer. Alternativ skal moren være til stede under samværet, hvis denne er villig til det.

§23. Der anmodes om, at en forælder uden del i forældremyndighed enten ved dom eller efter lovens §7 som udgangspunkt ikke har ret til udvidet orientering og til deltagelse i sociale arrangementer.

Der bør indføres et nyt stykke i §23 om samværsforælders pligt til oplysning.

Samværsforælderen har i fremtiden ret til at modtage skriftlige informationer om barnet fra alle instanser, selv om denne forælder ikke har del i forældremyndigheden. Her bør der igen tages hensyn til lovforslagets princip om, at fælles forældremyndighed skal være hovedreglen. Da der i

fremtiden netop vil foreligge tungtvejende grunde til eneforældremyndighed enten ved dom eller efter loven, skal orienteringsretten begrænses i de tilfælde. Det kan ikke være barnets bedste at f.eks. voldelige eller uegnede samværsforældre får mulighed for at have adgang til lægejournaler o. lign og for at deltage i sociale arrangementer. Orienteringsretten for en forælder uden del i forældremyndigheden bør derfor begrænses til det, der er gældende i den nuværende lov. Der kan så gives mulighed for, at den pågældende kan ansøge om at få tildelt sammen orienteringsret som en forælder med del i forældremyndigheden, hvorefter anmodningen kan vurderes i det enkelte tilfælde med udgangspunkt i barnets bedste. Barnet bør i disse situationer høres om, hvorvidt det ønsker samværsforælders deltagelse i sociale arrangementer.

Samværsforælders ret til oplysning om barnet udvides væsentligt med lovforslaget. Det er derfor kritisabelt, at bopælsforælders stadig ikke har ret til oplysninger om samværet. Det bør derfor indføres i lovforslaget, at samværsforælders har oplysningspligt om væsentlige forhold for barnet, såsom sygdom, opstået under udøvelsen af samvær. Dette gælder også, hvis barnet kommer til skade under samvær.

Udvalget anmodes om, at sikre at sagsbehandlingen hos Statsforvaltningerne forbedres, således at enhver tvivl kommer barnet til gode.

Udvalget anmodes om, at dansk forvaltningsret revideres i forbindelse med lovforslagets vedtagelse.

Udvalget anmodes om at lade dårlig sagsbehandling få konsekvenser for den enkelte Statsforvaltning.

Praksis i Statsforvaltningerne i dag er på ingen måde forankret i at sikre barnets bedste. Tværtimod vil Statsforvaltningens sagsbehandling ofte sigte mod at opnå "normalsamvær" uanset det enkelte barns situation. Det er tydeligt, at der er en udpræget modvilje mod at se alle sager som enkeltstående til skade for barnet. Socialforskningsinstituttet påpegede allerede i 2004 disse problemer, og det er direkte skandaløst, at rapporten endnu ikke har fået konsekvenser. Det må således konstateres, at der virkelig er god grund til bekymring for, om Statsforvaltningerne kan løfte opgaven.

Statsforvaltningerne er en stat i staten. Det betyder, at de har udstrakte beføjelser til at bestemme over almindelige danskers liv. Der er i dag stort set ingen kontrol med disse instanser. Det må være helt rimeligt at efterspørge en sådan kontrol, således at det får konsekvenser, hvis den enkelte Statsforvaltnings sagsbehandling ikke i tilstrækkelig grad sikrer barnets bedste. Her bør der være mulighed for fornyet sagsbehandling, evt. i form af en uafhængig "second opinion", som det kendes fra sundhedsvæsenet.

SFI's rapport slog fast, at sagsbehandlingen i de daværende Statsamter var stereotyp, hvilket i bedste fald betyder ligegyldighed over for barnet og i værste fald er direkte skadeligt. Der er ingen indikation for, at udmøntningen af kommunalreformen har forbedret disse forhold.

Det er derfor vigtigt at gøre sig klart, at hvis barnets bedste skal være det overordnede princip, som skal sikre at alle sager behandles bedst muligt, kræver det en total omlægning af Statsforvaltningernes praksis.

Det er ikke ualmindeligt, at en sagsbehandler i dag afviser at inddrage børnesagkyndige eller ligefrem tilsidesætter den børnesagkyndiges vurdering ved behandling af sagen, når denne en gang er blevet inddraget. Statsforvaltningerne henviser i denne forbindelse til dansk forvaltningsret, som angiveligt skulle give forvaltningsmyndigheder ret til vurdering af, hvilke informationer, der kan og skal tillægges vægt i forbindelse med sagsbehandlingen om f.eks. fastsættelse af samvær. Det er naturligvis fuldstændig urimeligt, at Statsforvaltningen kan tilsidesætte vigtige informationer og

børnesagkyndige vurderinger. Hvis der virkelig er hjemmel hertil i dansk forvaltningsret, så skal denne revideres i forbindelse med vedtagelsen af lovforslaget.

Det er ligeledes klart, at samarbejdet med kommuner og andre samarbejdspartnere skal styrkes. Det skal ikke være muligt for Statsforvaltningen at sidde kommunens skærpede oplysningspligt overhørig. I dag vil Statsforvaltningerne stort set aldrig spørge dagpleje, institutioner og lign. specifikt om barnets reaktioner på kontakten til samværsforælderen, ligesom man efter forgodtbefindende tilsidesætter indhentede udtalelser fra de naturlige samarbejdsparter ved behandling af sagen. Det må og skal ændres i fremtiden, så princippet om barnets bedste også udmøntes i virkeligheden.

Det er vigtig at erkende, at nogle situationer er anderledes og derfor ikke passer i skabelonen for barnets ret (eller pligt!) til 2 forældre, som skal dele forældremyndighed og ligestilles i forhold til omsorgen for barnet. Lovforslaget og bemærkningerne må kunne tage hensyn hertil, uden at det er afhængigt af den enkelte Statsforvaltnings eller dommers holdning til området. Det er ikke nok med en indledning i lovforslaget om, at alle afgørelser skal træffes ud fra barnets bedste, hvis lovgivningen ikke åbner mulighed for at det kan udmøntes i praksis.

Vi vil derfor bede udvalget se på vores henvendelse i forhold til disse situationer. Nemlig undtagelserne og ikke reglen.

Med venlig hilsen

Anette Hundewadt Christensen
Marianne Hundewadt Christensen
Svend Christensen
Inge Hundewadt